

Verslag van de Raad van Nederlandse Ministers over EEG en Euratom (18 januari 1957)

Légende: Op 18 januari 1957 onderzoekt de Raad van Ministers van Nederland bijeengekomen in een buitengewone zitting, de indelingen van de Verdragen die de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (EGA of Euratom) tot stand brengen.

Source: Nationaal Archief, Den Haag, Prins Willem Alexanderhof 20 Postbus 90520.
www.nationaalarchief.nl. 2.02.05.02, Archief Raad van Ministers/405.

Copyright: (c) Nationaal Archief

URL:

http://www.cvce.eu/obj/verslag_van_de_raad_van_nederlandse_ministers_over_eeg_en_euratom_18_januari_1957-nl-a33faca0-376d-4218-ba52-51380a5d33a4.html

Date de dernière mise à jour: 05/11/2015

Euratom en de gemeenschappelijke markt

(Brief van de ministers van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken dd. 27 december 1956, nr. 178.628, met bijlagen en brief van de minister van Buitenlandse Zaken dd. 14 januari 1957, nr. 6.975, met bijlagen)

1°. Inleidende opmerkingen. De minister-president lijkt het het beste eerst Euratom te behandelen.

Minister Luns merkt op, dat over Euratom in Brussel nog gesproken wordt, terwijl die kwestie ook het minst moeilijk is. Spreker beantwoordt de preliminaire vraag of Nederland wel de overeenkomst inzake Euratom en niet die betreffende de gemeenschappelijke markt zal kunnen ondertekenen ontkennend. Spreker stelt voor omtrent de gemeenschappelijke markt de volgende punten te bespreken; overzeese gebiedsdelen, institutionele kwesties, landbouw, verkeer, buitentarief, vrijheid van verkeer van kapitaal en arbeid, readaptatiefonds, investeringsbank en budgetten. De raad verklaart zich hiermede akkoord; na de bespreking van deze afzonderlijke punten en van Euratom zal de algemene discussie kunnen worden gehouden.

2°. De kwestie van de overzeese gebiedsdelen. Minister Luns Herinnert eraan, dat in oktober van het vorige jaar plotseling Frans-Belgische voorstellen ter tafel kwamen, die twee elementen inhielden, n.1. de openstelling van de gemeenschappelijke markt voor produkten uit de overzeese gebiedsdelen van Frankrijk en België en de vorming van een fonds voor publieke investeringen in deze gebieden. Sindsdien heeft een diepgaand overleg met Fransen en Belgen hierover plaats gevonden, waarover het addendum bij hoofdstuk 1 van bijlage II gaat. Op blz. 3 van deze aanvulling wordt naar sprekers mening een weg aangegeven waarlangs een oplossing mogelijk zou zijn, maar toch zal men de Nederlandse reserve ten aanzien van dit fonds moeten handhaven, aangezien nog veel belangrijke punten onbekend zijn, zoals de kosten en de vraag of Nederland nog enige voordelen van de aansluiting van die overzeese gebiedsdelen bij de gemeenschappelijke markt zal hebben. Een eenvoudig neen tegen deze Frans-Belgische voorstellen is bezwaarlijk, aangezien de andere landen wel bereid zijn. Als Nederland zich bereid verklaart de grenzen te openen voor goederen uit die overzeese gebiedsdelen dan is dat niet een zo grote stap. Ook zal men niet à priori afwijzend moeten staan tegen de behandeling van afzonderlijke ontwikkelingsplannen voor deze gebieden. Een derde desideratum, n.1. prioriteit bij de aankoop van zes of zeven agrarische produkten uit deze gebieden, zou alleen gezien kunnen worden na een zekere periode, als de voordelen van de gemeenschappelijke markt kunnen worden bekeken. Spreker tekent hierbij aan, dat de Nederlandse regering tot dusverre op het standpunt heeft gestaan, dat de Nederlandse bijdrage aan onderontwikkelde gebieden alleen aan onafhankelijke gebieden ten goede zou kunnen komen. Financieel zou dan een oplossing gevonden kunnen worden, nu de totstandkoming van een SUNFED steeds verder weg is, door een beslissing van de regering, dat men het hiervoor bestemde bedrag zal richten op de ontwikkeling van de onderhavige overzeese gebiedsdelen, welke ook snel in de richting van zelfstandigheid gaan.

Minister Mansholt merkt op, dat het vraagstuk van de overzeese gebiedsdelen nog het minst bestudeerd is, omdat de Franse voorstellen pas laat ontvangen zijn. Spreker is het eens met de nota, dat het vraagstuk van de handelspolitieke inschakeling dezer gebieden los van de kwestie van de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling ervan bekeken moet worden. Hij meent, dat men v/el moet meewerken aan de handelspolitieke inschakeling. Spreker is er in principe ook voor, dat de overzeese gebiedsdelen met de gemeenschappelijke markt meedoen onder bepaalde voorwaarden. Wat de investeringen in die gebieden betreft zou men eerst weinig ter beschikking van een fonds kunnen stellen en later progressief meer. Met de nota is spreker van oordeel, dat de sleutel voor de bijdrage aan het fonds in overeenstemming met het belang bij het betrekken van deze gebieden moet zijn, maar ook zal de gemeenschap een stuk medezeggenschap moeten hebben over wat de Fransen (en Belgen) met het fonds gaan doen. Het openstellen van de Nederlandse grens voor de produkten uit deze gebieden betekent weinig; als de prijs hoger ligt dan de wereldmarktprijs (vermeerderd met de lage invoerrechten) dan wordt niets gekocht. Daarom stelt Frankrijk, dat aan deze produkten preferentie gegeven moet worden. Spreker meent, dat men op dit punt in het verdrag geen toezegging kan doen; dit gaat hem op dit moment te ver. Als de overzeese landen bij de gemeenschappelijke markt worden ingeschakeld, moet het echter niet uitgesloten worden, dat er in de toekomst een preferentiële behandeling kan komen.

Minister Staf vraagt zich af wat onder de Franse overzeese gebiedsdelen wordt verstaan. Behoren Marokko

en Tunis hier ook toe ? En Algiers ? Aangezien de verhouding tussen Frankrijk en de overzeese gebiedsdelen nog onvoldoende geregeld is, ontstaat ook de moeilijke figuur, dat nieuwe regelingen, die Frankrijk gaat sluiten, automatisch gevolgen voor de gemeenschappelijke markt zouden hebben. Als de andere landen willen meespreken over de ontwikkelingsplannen van deze gebieden, zullen zij ook direkt betrokken worden bij de Franse politiek tegenover deze gebieden. Daarbij komt, dat Nederland ook verplichtingen heeft tegenover eigen overzeese landen, terwijl een morele verplichting ten aanzien van de eventuele vorming van het SUNFED niet meer nagekomen zou kunnen worden. Spreker zou daarom alleen over het handelsregiem een beginseluitspraak willen vastleggen. In de nota wordt voorts als formeel bezwaar artikel 25 van het statuut vermeld. Op grond van artikel 27 had de regering eigenlijk Suriname en de Antillen reeds bij het vooroverleg moeten betrekken. Als definitieve stappen worden genomen, zal met de gemachtigde ministers overlegd moeten worden.

De minister-president acht het logisch, dat indien Nederland in de richting van het inschakelen van de Franse en Belgische overzeese gebiedsdelen zou gaan, ook Suriname en de Antillen erbij betrokken worden; men zal deze zaak dan moeten bespreken in de rijksministerraad.

Minister Zijlstra merkt op, dat eind februari op de laatste bijeenkomst van de ministers der zes landen beslist zal moeten worden of men al of niet Euratom en de gemeenschappelijke markt zal aanvaarden. Daarom zal men zich aan Nederlandse zijde erop moeten prepareren hiervan het beste te maken wat mogelijk is. Voor de kwestie der overzeese gebiedsdelen geeft het standpunt in de nota misschien een oplossing. Toch noemt spreker nog een aantal bezwaren. Daar is in de eerste plaats het financiële bezwaar, dat Nederland niet belangrijke nieuwe lasten op zich kan nemen. In de tweede plaats de kwestie van de preferentie voor produkten uit de eigen overzeese gebiedsdelen. Spreker ziet nog niet veel komen van het steken van gelden van de nieuwe gemeenschap in Nieuw-Guinea, Suriname of de Antillen. Bovendien is er het SUNFED-plan. De politieke en financiële bezwaren nog eens overwegende meent spreker, dat alleen het beginsel moet worden aanvaard, dat tot de gemeenschappelijke markt wel de overzeese gebiedsdelen kunnen toetreden met daaraan verbonden een zekere preferentie voor de investering van gelden, b.v. een tweede preferentie na de eerste preferentie voor investering in eigen gebiedsdelen. Men zal dan zich nog niet moeten uitspreken over de bedragen en de modus. Zodra dit wel aan de orde komt, zou men als voorwaarde kunnen stellen, dat de andere landen niet in verdere mate aan het fonds bijdragen dan de gemeenschappelijke markt werkelijkheid wordt. Verder zal men per project moeten kunnen bekijken en beslissen en ook zeggenschap over deze projecten moeten hebben. Pas heel achteraan kan een preferentie voor aankoop van goederen uit de overzeese gebiedsdelen komen, want dit is een extra-last en niet een bate.

Minister Hofstra merkt met betrekking tot de financiële bezwaren op, dat Nederland belangrijke bedragen voor dit investeringsfonds eenvoudig niet heeft. Minister Luns interrumpeert, dat Nederland hot voorstel over hot fonds ook niet wil. Minister Hofstra is het ermede eens, dat hieronder niet onze handtekening moet worden geplaatst. Men zal zich niet verder moeten binden dan een studie over dit vraagstuk. Minister Luns meent, dat een opdracht tot studie alleen niet haalbaar is. Minister Hofstra is van oordeel, dat onzerzijds een voorbehoud gemaakt moet worden op grond van onze bijzondere situatie en onze verplichtingen elders in de wereld.

Minister Struycken stelt de vraag of minister Luns het mogelijk acht een afwijzend standpunt tegenover verplichtingen van de gemeenschap ten aanzien van de overzeese gebiedsdelen te handhaven.

Minister Klompé merkt op, dat ook Nederland bereid is bepaalde bedragen beschikbaar te stellen ten behoeve van onderontwikkelde gebieden om te trachten de spanningen in de wereld, die tot oorlog kunnen leiden, te verminderen. In het onderhavige geval zal men dan moeten zien hoe het staat met de verhouding tussen Europa en Afrika. Als onzerzijds dan het standpunt wordt ingenomen, dat men eerst wil zien hoe het met de gemeenschappelijke markt loopt, heeft men kans, dat de Afrikaanse gebieden in het voetspoor van de conferentie van Bandung komen door te stellen, dat de Europese landen een stuk kolonialisme willen bedrijven. Als men voorts ervan uitgaat, dat de Nederlandse overzeese gebiedsdelen erbij betrokken moeten worden en men bovendien het standpunt inneemt alleen tot bijdragen aan het fonds bereid te zijn, als het plan inzake de gemeenschappelijke markt loopt, ziet spreekster nog niet, dat onze bijdrage aan Nieuw-Guinea en de West als uitgaven van het fonds geaccepteerd zullen worden.

De minister-president acht het nodig zich eerst te realiseren wat de Fransen bedoelen. Zij verbinden steeds aan de onderhandelingen in Brussel dingen, waaruit zij zelf voordelen zullen trekken, maar die niets te maken hebben met de gemeenschappelijke markt. Mollet en Schuman hebben duidelijk gemaakt, dat Frankrijk niet meer kan financieren wat in de Afrikaanse gebieden nodig is en dan zouden andere landen moeten meefinancieren. Daarbij gaat het Frankrijk niet om de rendabele investeringen, maar om de infrastructuur. Daarnaast verlangen zij, dat de andere landen hun produkten tegen een hogere prijs dan de wereldmarktprijs afnemen. Nederland zal niets moeten aanvaarden wat niet onder de gemeenschappelijke markt valt. Men zal ook niet moeten zeggen, dat de andere landen dit wel aanvaarden, want de Duitse regering bekijkt dit voorstel thans niet op zijn zakelijke betekenis, maar Adenauer meent de totstandkoming van deze overeenkomsten als een politiek succes nodig te hebben. De Italiaanse delegatie is zeer zwak, terwijl voor de Belgische regering alleen Spaak deze zaken behandelt, die voor zijn optreden bij de NAVO nog dit succes wil bereiken. Bij de algemene politieke beschouwingen heeft in 't Veld in de Eerste Kamer gezegd, dat dit voor zijn fractie onaanvaardbaar is. De Algerijnse kwestie is voor Frankrijk een wanhopige zaak, vooral omdat nu zoveel Fransen in dat land wonen. Spreker heeft begrip voor de Franse moeilijkheden, maar hij gelooft er niet aan, dat de verhouding met de Afrikaanse gebieden veel beter wordt door deze investeringen, aangezien de sentimenten in die gebieden de zakelijke overwegingen zullen overheersen. Men zal van Nederlandse zijde moeten stellen, dat dit geen wezenlijk verband met de gemeenschappelijke markt heeft. Als men in beginsel ja zou zeggen, zou men onzerzijds bij de vaststelling der afzonderlijke projecten steeds opnieuw zijn bezwaren moeten uiten. Dit is nog veel bezwaarlijker dan een duidelijke uitspraak nu. Minister Luns merkt op, dat dan ook de Duitsers en de Italianen met hun bezwaren zullen komen.

De minister-president vervolgt, dat ten aanzien van de vraag om preferentie voor de produkten uit de overzeese gebieden geantwoord moet worden, dat Nederland dit zal bekijken en dat wij thans niet bevestigend hierop kunnen antwoorden. Minister Zijlstra merkt op, dat het hierbij gaat om zes of zeven met name genoemde produkten, waarvan enkele geen bezwaren, maar andere veel bezwaren voor een preferentie zouden opleveren. De minister-president constateert, dat wij hiermede niet weten wat wij beginnen; in elk geval heeft dit niet te maken met de gemeenschappelijke markt. Men zal dus eenvoudig moeten stellen, dat Nederland de preferentie niet kan toezeggen. Wat Suriname en de Antillen betreft wijst spreker erop, dat deze landen zelf moeten beoordelen of zij tot de onderhavige regeling willen toetreden.

Staatssecretaris Van der Beugel deelt ter nadere toelichting mede, dat van Franse zijde tot nu toe is gesteld, dat het meedoen door de vijf andere landen aan de ontwikkeling van de overzeese gebiedsdelen moet staan tegenover de openstelling van deze gebieden voor de invoer uit de vijf landen. In feite laat Frankrijk de provenuen van export van in deze Afrikaanse gebieden. Onzerzijds wordt het probleem der Fransen niet ontkend, maar wij weigeren de Franse voorstellen thans te aanvaarden en zijn alleen bereid in te stemmen met een opdracht aan de Europese commissie om dit te bekijken. Het gaat er dan om Frankrijk een bepaalde zekerheid te geven, die voor ons aanvaardbaar is, waarbij de uitwerking aan de Europese commissie wordt opgedragen. In de opdracht aan de Europese commissie zal men dan nog als punten kunnen noemen de kwestie van de handelspolitieke openstelling van de andere vijf landen voor produkten uit de overzeese gebieden; in beginsel meefinancieren van deze gebieden als overeenstemming bestaat over de uit te voeren projecten; de bereidheid om de hulp aan onderontwikkelde gebieden met preferentie te richten op deze overzeese gebieden.

De minister-president onderstreept, dat men aan Nederland de vrijheid moet laten om hierop ja of neen te antwoorden, Spreker acht het een verwerpelijke gedachte verplicht te zijn te dure goederen uit de Franse overzeese gebiedsdelen te moeten kopen.

Staatssecretaris Van der Beugel merkt op, dat men in deze kwestie opbotst tegen de mythe van de Union Française. Het zal dan het bereiken van overeenstemming in Brussel vergemakkelijken als tot een opdracht aan de Europese commissie wordt besloten, waarin bovengenoemde punten zijn vermeld. Daarbij is het een politieke beslissing of de hulp, die men gedacht had aan onderontwikkelde gebieden te geven, ook kan worden gericht op gebieden, die niet onafhankelijk zijn.

Minister Klompé acht de uitspraak van de ministerpresident, dat de import van duurdere goederen uit de Franse overzeese gebiedsdelen verwerpelijk is, economisch gezien wel juist, maar politiek is het anders. Men zal hierbij in de toekomst moeten zien en dan kan het aanvaardbaar zijn ook als dit op korte termijn een offer betekent.

Minister Samkalden tekent aan bij deze uitspraak van, de minister-president, welke ook voor de volgende hoofdstukken kan gelden, dat als men de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt wil, men de zaak moet bekijken van het standpunt van de zes landen. Dan moet men zich realiseren hoe dit voor Frankrijk ligt en dan kan men er niet aan ontkomen te trachten een oplossing voor de speciale Franse moeilijkheden te bereiken. Men kan dan niet zeggen, dat men hier niet over wil praten. In dat licht lijkt spreker de oplossing van minister Luns en staatssecretaris Van der Beugel aanvaardbaar mot dien verstande, dat als de regering in het parlement zegt, dat zij het geld, dat oorspronkelijk bestemd was voor het multilaterale mechanisme van SUNFED, wil richten naar andere gebieden, de tegenwerping oproept, dat zij dan de onbaatzuchtige gedachte van SUNFED in de steek laat.

Minister Luns merkt op, dat hij de SUNFED-gedachte aanhangt en verdedigd heeft, maar dat de verwezenlijking ervan steeds verder weg komt. Spreker heeft uit de opmerkingen van minister Samkalden begrepen, dat deze de tactiek onjuist acht om in dit geval over SUNFED te spreken. Minister Zijlstra wijst er hierbij op, dat men het geld maar eenmaal kan uitgeven; als het niet voor SUNFED nodig is, zal men het voor het onderhavige doel kunnen reserveren.

Minister Mansholt tekent aan bij de opmerkingen over de vraag om prioriteit te geven aan enkele produkten uit de Franse overzeese gebieden, dat dit in beginsel verwerpelijk kan zijn, maar dat hij het eens is met minister Klompé, dat men dit niet alleen economisch moet zien, maar ook tegen de politieke achtergrond. Spreker zou ten aanzien van de prioriteit voor produkten uit de Franse en Belgische overzeese gebiedsdelen geen toezegging willen doen, maar anders staat het met surplusgoederen uit Frankrijk zelf. Het Centraal Orgaan voor overleg inzake de buitenlandse handel heeft zich uitgesproken tegen de gedachte om te dien aanzien prioriteit te verlenen, maar spreker hecht eraan dit eventueel wel te doen. Indien namelijk de gemeenschappelijke markt tot stand komt en het buitentarief zodanig wordt als wij dit wensen, betekent dit, dat de Franse markt wordt opengesteld voor industrieproducten uit Duitsland en Benelux, maar Frankrijk zelf met een toenemende hoeveelheid agrarische produkten en grondstoffen blijft zitten. Spreker kan zich dan voorstellen, dat Frankrijk een zekere basis moet hebben en dat deze surplusprodukten worden gekocht. Dat kan de normale handel niet doen, maar daarvoor zijn multilaterale contracten nodig. Blijkens hoofdstuk 3 van de bijlage II zijn de Fransen bereid de bedoelde landbouwprodukten te leveren tegen de binnenlandse prijs van het importerende land. Maar dan moet wel gesteld worden, dat deze preferentie de Nederlandse positie ten aanzien van de export van verwerkte produkten niet mag schaden, hetgeen mogelijk is door een bijslag, waarvan de kosten door de gemeenschap worden omgeslagen over de zes landen. Spreker accepteert dus deze preferentie in principe wel, tenzij Frankrijk desalniettemin de bescherming van de landbouw in eigen hand wil houden.

Minister Zijlstra is van mening, dat het aanvaarden van preferenties ten aanzien van de Franse produkten de positie beïnvloedt, welke men tegenover preferenties voor produkten uit de overzeese gebiedsdelen wil innemen. Het is daarom juist, dat minister Mansholt deze kwestie reeds bij dit punt ter sprake brengt. Spreker is het met de precisering door staatssecretaris Van der Beugel wel eens; hij tekent hierbij nog het volgende aan. Bij de financiering, die per project zal worden vastgesteld, gaat het om onrendabele investeringen. Voor de rendabele projecten zal men wel particuliere gelden kunnen aantrekken. Dit brengt mee, dat de andere landen niet alleen moeten meepraten over de financiering van deze projecten, maar dat ook een voorbehoud nodig is, dat Nederland het financieel zal kunnen dragen. In dit verband wijst spreker erop, dat Nederland een snel groeiende bevolking heeft. Men kan bij deze kwestie evenals minister Klompé een onderscheid maken tussen de economische en de politieke benadering hiervan, maar een scherper onderscheid is tussen overwegingen op korte termijn en overwegingen op lange termijn.

De minister-president is het met minister Samkalden eens, dat als een wezenlijke gemeenschappelijke markt tot stand zal komen dan rekening gehouden moet worden met de belangen van de landen, maar spreker ziet het zo lopen, dat er geen gemeenschappelijke markt komt, maar wel een aantal voordelen, ook van lange

duur, aan Frankrijk worden toegekend. Spreker is er bezorgd over, dat door deze verdragen het Nederlandse kostenpeil belangrijk wordt opgetrokken en dat tegen over wat men wint door de openstelling in de vijf landen er meer wordt verloren bij de uitvoer naar landen buiten de zes. Nederland is n.l. sterk aangewezen op de export naar die andere landen. Bovendien is spreker van oordeel, dat de verenigde Europese landen zich niet zo sterk moeten afsluiten van de landen daarbuiten. Samenvattend wijst spreker erop, dat hij tegen de gedachte om per project over de financiering van de overzeese gebiedsdelen te beslissen het bezwaar heeft, dat men dan in de toekomst steeds moeilijkheden hierover krijgt. Hij meent, dat de landen vrij moeten blijven zowel wat de projecten betreft als ten aanzien van de artikelen waarvoor preferentie wordt gevraagd.

Minister Luns merkt tegenover het betoog van minister Samkalden op, dat er een moment komt, dat de regering ook tegenover de Kamer zal moeten stellen, dat zij verwacht, dat het SUNFED-plan er niet komt. Spreker antwoordt op een vraag van de minister-president, dat het bij de preferentie voor produkten der overzeese gebiedsdelen gaat om o.a. copra, grondnoten, cacao, bananen, hout, koffie en zuidvruchten. Spreker is het eens met minister Zijlstra, dat gesteld kan worden ten aanzien van de financiering van projecten in de overzeese gebiedsdelen, dat dit binnen het bereik van het financieel mogelijke van elk land zal moeten zijn. Blijkens de nota wordt gesteld, dat de raad van ministers de voorstellen van de Europese commissie alleen bij algemene stemmen zal kunnen verwerpen. De minister-president merkt op, dat men het dan aan de Europese commissie overlaat. Hij acht dit moeilijk.

Staatssecretaris Van der Beugel gelooft, dat men de gedachten in verband met SUNFED en het voorstel van minister Zijlstra wel kan combineren, nl investeringen in de overzeese gebiedsdelen zullen kunnen plaatsvinden, ook als zij niet rendabel zijn, indien de financiering voor de verschillende landen van de gemeenschap mogelijk is. Men zou dan kunnen besluiten een opdracht aan de Europese commissie te geven om een en ander uit te werken, waarna een protocol hierover over een of enkele jaren met unanimité moet worden vastgesteld.

Minister Staf is van oordeel, dat de Kwestie van de investeringen in de overzeese gebiedsdelen losser staat van de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt dan het punt van een bijzonder handelsregiem voor landbouwprodukten.

Minister Luns meent, dat een voorstel, dat minder ver gaat dan de staatssecretaris vermeldde, onhaalbaar zal zijn. Van Nederlandse zijde zal men kunnen zeggen, dat men in principe niet ongeneigd is aan in de overzeese gebiedsdelen uit te voeren projecten mee te financieren, maar dat een opdracht ware te geven aan de Europese commissie om dit nader uit te werken in een regeling, welke door de regering met unanimité moet worden aanvaard.

De minister-president is van mening, dat gezien de grote financiële en politieke consequenties dit een uitvoeringsovereenkomst zou moeten worden, welke het parlement zal moeten ratificeren. Minister Zijlstra meent, dat onderscheid kan worden gemaakt tussen wat men van Nederlandse zijde in Brussel zegt en wat onze constitutie eist. Minister Samkalden tekent hierbij aan, dat een uitvoeringsovereenkomst niet door het parlement behoeft te worden goedgekeurd, maar dat de Kamer het recht heeft te bepalen, dat zij wel goedgekeurd moet worden. Minister Zijlstra zou dit dan alleen als feitelijkheid in Brussel willen zeggen.

De minister-president merkt op, dat men ook als mogelijkheid moet stellen, dat Nieuw-Guinea, Suriname en de Antillen zullen meedoen. Frankrijk zal in elk geval moeten weten, dat over investeringen in de overzeese gebiedsdelen alleen bij een nadere overeenkomst zou kunnen worden beslist en dat de Kamers zich kunnen voorbehouden daarover mede te beslissen.

3°. Institutionele kwesties. De minister-president stelt de vraag hoe het loopt met de voorstellen voor de assemblee, gezien de vreemde Franse eis, dat hiervoor niet de assemblee van de KSG mag worden aangewezen. Het is echter zo, dat wij er onmogelijk een nieuw parlement bij kunnen hebben. Wat het hof betreft geldt hetzelfde.

Minister Luns antwoordt, dat hij het eens is met de minister-president, maar dat hij bang is, dat het in de richting gaat, dat Frankrijk en Duitsland van oordeel zijn te weinig leden in de assemblee van de KSG te

hebben.

De minister-president acht een dubbel hof geheel overbodig, terwijl men ten aanzien van de KSG-assemblée zal kunnen zegden, dat deze dan een iets andere samenstelling zal kunnen hebben.

Minister Klompé noemt enkele overwegingen waarom Frankrijk hecht aan een andere assemblee, nl dat er thans groepen zijn, die tegen de KSG waren, maar nu voor de gemeenschappelijke markt en Euratom. Een andere overweging is, dat men door het KSG-parlement te nemen de groep van zes landen fixeert en bv Engeland zou worden uitgesloten. Spreekster zou een nieuw hof ook belachelijk achten. Men moet dan met verschillende kamers van het ene hof gaan werken. Voorts vraagt spreekster zich af of niet juridisch de nieuwe assemblee als een afzonderlijk orgaan kan worden gevormd, maar dat wordt afgesproken, dat dezelfde afgevaardigden hierin zitting hebben. De KSG-assemblée zou dan mogelijk een onderafdeling van de nieuwe assemblee kunnen worden.

De minister-president heeft de Franse ambassadeur de vorige dag op bezoek gehad; deze zei hem, dat men de verlangens inzake de assemblee niet al te zwaar behoefde te nemen. Spreker gelooft niet, dat meer landen zich bij de gemeenschappelijke markt zullen aansluiten. Onzerzijds zal daarom op de voorgrond moeten worden gesteld, dat voor Euratom, de gemeenschappelijke markt en de KSG dezelfde assemblee wordt vastgesteld; dit zou ook een nieuw orgaan kunnen zijn, waarbij bepaald wordt, dat de KSG-assemblée erin opgenomen wordt. Men zal dan ook hetzelfde apparaat kunnen gebruiken.

Minister Samkalden is het niet eens met de gedachte voor dit doel het KSG-verdrag te veranderen, want dan zal het niet bij deze wijziging van dit verdrag blijven. Als men echter besluit hetzelfde apparaat te gebruiken en een personele unie voor de leden van de verschillende assemblees aanvaardt, is het niet erg als enkele leden wel in de nieuwe assemblee en niet in de KSG-assemblée zitting hebben.

Minister Zijlstra merkt op, dat de functionering van het KSG-parlement beneden de maat blijft, wat het aanwezig zijn van de leden betreft. Spreker meent, dat er wel drie assemblees kunnen komen, als deze maar dezelfde leden omvatten en hetzelfde apparaat gebruiken.

Minister Klompé merkt op, dat ook de parlementsleden, die in deze parlementaire organen worden benoemd, te zwaar belast raken. Spreekster meent, dat de situatie in dit opzicht verbetering zal ondergaan zodra rechtstreekse verkiezingen plaats vinden. De minister-president kan dit niet inzien, aangezien dit voorlopig de moeilijkheden nog groter zal maken, o.a. door het grote aantal communistische leden.

Spreker concludeert, dat de ministerraad een concentratie ten aanzien van het hof en de assemblee noodzakelijk acht.

Minister Luns merkt op, dat tot nu toe in Brussel onbeslist is gebleven op welke wijze de assemblee zal worden ingeschakeld, voor wat betreft de goedkeuring van voorstellen van de Europese commissie. Er zijn twee mogelijkheden nl goedkeuring vóór de raad van ministers en goedkeuring na de raad van ministers. Spreker heeft de indruk, dat de ministerraad het meeste voelt voor de procedure, waarbij de raad van ministers als laatste instantie een beslissing neemt.

Minister Algera heeft bij een vorige discussie over deze kwestie reeds gezegd, dat hij in het algemeen voorstander ervan is, dat eerst de regering beslist en dan de assemblee. In het onderhavige geval gaat het erom hoe de positie van de Europese commissie zal zijn. Als de Europese commissie de beslissende instantie is en de raad van ministers slechts bij unanieme beslissing kan afwijken is spreker van oordeel, dat dan wel de assemblee vóór de raad van ministers moet goedkeuren.

Minister Zijlstra zegt ten aanzien van deze kwestie, dat het voor hem ervan afhangt hoe tenslotte de verhouding tussen commissie en raad van ministers wordt. In de mate de beslissende bevoegdheid meer naar de raad van ministers zou gaan krijgen de Europese commissie en de assemblee meer het karakter van adviserende lichamen. Spreker stelt ten aanzien van deze kwestie nog de volgende vraag. In de KSG heeft de assemblee het laatste woord, maar alleen aan het eind van het jaar, doordat dan de Hoge Autoriteit kan

worden weggestuurd. Hoe denkt men zich nu de bevoegdheden van deze assemblee, alleen bevoegdheden zoals de KSG of ook recht van amendement e.d. Minister Luns antwoordt op deze vraag, dat dit nog niet bekend is. De minister-president voegt hieraan toe, dat talrijke punten zwevende zijn gebleven. Het is wonderlijk om een uitspraak over de plaats van de assemblee te vragen als de bevoegdheden van de Europese commissie, de assemblee en de raad van ministers nog niet bekend zijn.

Minister Mansholt acht het, gezien het karakter van de raad van ministers, van belang, dat de assemblee hieraan vooraf gaat. Spreker is bevreesd, dat over tel van voorstellen van de Europese commissie de raad van ministers geen beslissing neemt, maar deze in studie houdt; het lijkt spreker dan goed de assemblee hier tussen te schakelen.

Minister Zijlstra licht zijn standpunt nader toe. Als de Europese commissie belangrijke bevoegdheden heeft zal men eerst goedkeuring aan de raad van ministers en tenslotte van de assemblee moeten vragen, terwijl in het geval, dat het zwaartepunt bij de raad van ministers ligt eerst de assemblee kan komen, aangezien deze dan niet kan worden gezien als de parlementaire tegenspeler van de Europese commissie.

Minister Klompé heeft reeds eerder als haar oordeel gezegd, dat de assemblee vóór de raad van ministers moet goedkeuren. Spreekster formuleert terzake de volgende punten:

- a. Een motie van wantrouwen tegen de Europese commissie zal niet alleen bij het jaarrapport mogelijk moeten zijn, zoals bij de KSG, maar ook bij de behandeling van de desbetreffende zaken.
- b. Op sommige punten zal men de assemblee het recht van amendement kunnen geven o.a. het recht om posten van het ene hoofdstuk van de begroting naar andere over te brengen.
- c. In de gevallen, waarin de assemblee het laatste woord heeft zal men deze achteraan moeten schakelen.

Het lijkt spreekster wenselijk een clause op te nemen, dat de regeringen niet x jaren gebonden zijn om niets aan de overeenkomst te wijzigen, zoals bij de KSG het geval is.

De minister-president wijst erop, dat als men de assemblee ertussen in schakelt dit dan uitsluit, dat deze kan amenderen. Men zal verschillende gevallen kunnen onderscheiden.

Minister Samkalden meent, dat men heel goed kan stellen, dat de begroting op een andere wijze aangenomen moet worden dan andere voorstellen. De algemene vraag is waar men de assemblee moet inschakelen, als de Europese commissie voorstelt en de raad van ministers beslist. Spreker is er voorstander van de assemblee in te schakelen voor de raad van ministers. Er komt dan een zekere verantwoordelijkheid van de Europese commissie aan de assemblee. De Europese commissie neemt veel initiatieven; als dan de assemblee aan het eind werd ingeschakeld, zou zij niet meer over de commissie oordelen, maar over de commissie en de raad van ministers.

De minister-president concludeert, dat een belangrijke stroming in de ministerraad van oordeel is, dat de assemblee tussen de Europese commissie en de raad van ministers moet komen in de gevallen, waarin de raad van ministers beslist.

Minister Mansholt stelt de vraag waarom de ministers geen stukken ontvangen over de institutionele punten. Staatssecretaris Van der Beugel merkt op, dat de institutionele als het ware behandeld als van de zakelijke punten. De minister-president begrijpt, dat er in Brussel geen werkgroep voor kwesties als dit van de assemblee is. Minister Samkalden merkt op, dat er zich bij deze institutionele punten o.a. de volgende vragen voordoen:

- a. De verhouding van de Europese commissie tot de raad van ministers.
- b. De verhouding van de Europese commissie tot de assemblee.
- c. De wijze van totstandkoming van beslissingen.

Spreker gelooft, dat onmiddellijk in Brussel gevraagd zou kunnen worden een werkgroep voor deze punten in te stellen. Hierbij hoort ook de Kwestie van het voorschrijven van al of niet unanimiteit van de raad van ministers.

Minister Klompé heeft het gevoel, dat de delegaties in Brussel enigermate de parlementaire kant van deze verdragen vergeten. Spreekster acht het een aantrekkelijke gedachte te bepalen, dat de Europese commissie de beslissingen neemt en de raad van ministers slechts unaniem daarvan zal kunnen afwijken. Dit zou een gunstige ontwikkeling zijn, die het parlement ook meer tot zijn recht doet komen. Bij de institutionele instellingen in dit verdrag zal een evolutiemogelijkheid moeten worden opgenomen. Spreekster ziet de raad van ministers over bv vijftien jaar uitgroeien naar een soort senaat. De minister-president merkt op, dat de Duitse bondsrepubliek dit ook heeft.

Minister Luns betwijfelt naar aanleiding van de suggestie van minister Samkalden of het wenselijk is in Brussel nog een werkgroep voor de institutionele bevoegdheden in te stellen. Minister Zijlstra voegt hieraan toe, dat de Nederlandse regering niet meer zal kunnen beslissen over eventuele resultaten van deze werkgroep. Mogelijk zouden de ministers op de conferentie in het komende weekend kunnen beslissen, dat de punten, die minister Samkalden noemde ter uitwerking aan een werkgroep worden gegeven. Daarnaast blijft, dat bij elk punt beslist moet worden waar het zwaartepunt komt bij de Europese commissie of bij de raad van ministers. Als de Europese commissie weinig bevoegdheden krijgt, meent spreker, dat unanimiteit van de raad van ministers moet worden verlangd.

De minister-president verwacht, dat Frankrijk niet zal aanvaarden, dat afwijking van een beslissing van de Europese commissie door de raad van ministers alleen bij unanimiteit mogelijk is. Aangezien de bevoegdheid van de assemblee nog onvoldoende onderzocht is, zouden de ministers kunnen besluiten een werkgroep in te stellen voor nadere studie over een aantal punten, o.a. over de vraag of de assemblee alleen controlerende bevoegdheden krijgt of in bepaalde gevallen ook wetgevende. De vraag of de raad van ministers al of niet met unanimiteit zal moeten beslissen kan bij de verschillende gevallen nader beantwoord worden. Spreker is het eens met de gedachte, dat men unanimiteit moet verlangen als er nog geen regeling is, zoals bij het verkeer. Als er wel reeds een regeling is, zal ook beslissing bij meerderheid van stemmen mogelijk moeten zijn bij de uitvoering. Minister Samkalden is het met de gedachte eens, dat als weinig in het verdrag is geregeld geworden unanimiteit moet worden voorgeschreven.

Minister Mansholt merkt op, dat deze kwestie voor de landbouw van belang is. Spreker wijst erop, dat op blz.11 van de nota wordt gesteld, dat het niet aanvaardbaar zal zijn, dat na de overgangsperiode nog eenstemmigheid van de raad van ministers nodig is, maar blijkens hoofdstuk 3 van bijlage II van de nota lijkt het ook noodzakelijk met betrekking tot de landbouw reeds tijdens de overgangsperiode bv na de eerste etappe van de unanimiteitsregel af te stappen. Een moeilijkheid is echter, dat Financiën ook unanimiteit vraagt in de overgangsfase voor bepaalde dingen. Het is echter niet de bedoeling dit verdrag aan te gaan met een overgangsperiode en over vijftien jaar plotseling de gemeenschappelijke markt voor de landbouwproducten in te voeren; daarom is ook reeds voor de overgangsfase afwijking van de unanimiteitsregel na enige tijd nodig.

Minister Hofstra acht de kwestie van de unanimiteit in de overgangsfase een moeilijk punt; Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening wil er niet aan, maar voor Financiën is dit noodzakelijk voor wat betreft de vrijheid van kapitaalverkeer. Bij de bespreking van deze zaak zal spreker hier nader op terugkomen. Thans wijst hij erop, dat de beperking van de eis van unanimiteit alleen tot de overgangsfase een concessie van hem is aan het standpunt van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Minister Zijlstra is van oordeel, dat naar mate men groeit naar de definitieve periode men de unanimiteitseis meer zal moeten laten vallen. Spreker dacht, dat unanimiteit logisch was voor gevallen als de verkeerssector en de kwestie van de overzeese gebiedsdelen, aangezien de vaststelling van een regeling voor deze onderwerpen thans nog heel moeilijk is. In de mate, dat het lukt een vast tijdschema op te stellen, zoals in Benelux ten aanzien van de beëindiging van het landbouwprotocol, zal de unanimiteitsregel kunnen vervallen.

Minister Mansholt wijst erop, dat Nederland onder bepaalde voorwaarden bereid is preferenties voor Franse landbouwprodukten direct te aanvaarden. Spreker meent, dat nader kan worden nagegaan voor welke zaken gedurende de overgangsperiode unanimiteit mogelijk is en voor welke zaken gedurende de overgangsperiode Nederland geen unanimiteit wil hebben.

Minister Luns concludeert, dat de raad unanimiteit verlangt in de domeinen, zoals verkeer, waaromtrent nog niets in de overeenkomst geregeld is, terwijl de raad unanimiteit in de definitieve periode in elk geval afwijst.

4° De kwestie van de landbouw (Zie ook onder 2° en 3°). Minister Mansholt zegt, dat één punt duidelijk moet zijn. Van Nederlandse zijde is gesteld, dat als overgangsregiem het minimumprijzenstelsel kan worden toegepast, waarbij een land de invoer van landbouwprodukten kan stopzetten, zodra de prijs voor deze produkten op de binnenlandse markt van dat land beneden een bepaald minimum zakt. Men moet dit direct verbinden aan een laag buitentarief. De Duitsers vragen een hoog buitentarief, maar dat is niet verenigbaar met dit minimumprijzenstelsel; door een hoog buitentarief ontstaat voor Frankrijk reeds de gevraagde preferentie.

De minister-president acht een hoog buitentarief voor Nederland volstrekt onaannemelijk. Spreker ziet in de nota, dat afwisselend wordt gesproken over preferentie en lange-termijncontracten. Met België bestaat een afspraak wat betreft preferentie voor Nederlandse boter, maar hierover is geen lange-termijncontract afgesloten. Met betrekking tot de contracten zal men vrij zijn bij de onderhandelingen ten aanzien van de prijs en de hoeveelheid. Spreker stelt de vraag wat hier bedoeld wordt: preferentie of verplichting tot het afsluiten van lange-termijncontracten.

Minister Mansholt antwoordt, dat de Fransen preferentie bedoelen, maar dat zij als enige mogelijkheid zien het sluiten van lange-termijncontracten, aangezien de regeringen de handelaren niet kunnen dwingen preferentieprodukten van een ander land te kopen. De contracten worden dus op regeringsniveau aangegaan.

De minister-president concludeert, dat dan ook enige vrijheid ten aanzien van de condities bestaat.

Minister Mansholt deelt mede, dat in de Franse voorstellen ook is vervat, dat de Franse de tweede periode niet willen laten beginnen als niet voldoende lange-termijncontracten zijn gesloten. Van Nederlandse zijde is gezegd, dat een arbitrageclausule in deze regeling nodig is, waar de Fransen wel oog voor hadden. Deze zaak speelt intussen vooral voor Duitsland, want in dat land is de binnenlandse prijs voor graan hoger dan de wereldprijs, terwijl in ons land deze prijzen ongeveer gelijk liggen. Bovendien heeft Nederland behoefte aan de invoer van harde tarwe en Frankrijk levert vooral zachte tarwe.

Minister Hofstra stelt de vraag waarom de gemeenschap restitutie moet geven bij export van de verwerkte preferentieprodukten. Minister Luns antwoordt, dat volgens Spaak Frankrijk niet tot deze restitutie bereid is. Minister Hofstra acht dit niet billijk.

Minister Zijlstra merkt op, dat de kwestie van de restitutie niet speelt als de preferentie alleen betrekking heeft op het verschil tussen eigen produktie en eigen consumptie, maar wel als de ingevoerde preferentiegoederen ook voor de export verwerkt worden. Bij voedergraan ziet spreker dan echter geen verschil of don de produkten van Franse pluimveehouders naar Amerika worden gezonden of die van Nederlandse pluimveehouders.

Minister Mansholt is van mening, dat indien de voorwaarden, die met betrekking tot deze zaak in hoofdstuk 3 zijn geformuleerd niet door de Frans ei worden gewild, Nederland geen preferentie zal kunnen aanvaarden.

Minister Luns concludeert, dat de ministerraad zich verenigt met het innemen van een strak standpunt ten aanzien van het landbouwprobleem.

Minister Zijlstra kan zich nauwelijks voorstellen, dat men op Europees niveau tot minimum of

garantieprijsen komt. Indien dat wel het geval is, zal het aantal produkten sterk gelimiteerd moeten worden, bv tot twee, drie of vier produkten.

De minister-president deelt de vrees van minister Zijlstra, dat de vaststelling van Europese minimum of garantieprijsen zeer moeilijk zal zijn. Hij acht het dan beter van de wereldmarktprijsen of van bepaalde niet te hoge Europese prijzen uit te gaan met de bevoegdheid voor de verschillende landen om de eigen boeren te steunen uit de staatskas.

Minister Samkalden merkt op naar aanleiding van een tegenstelling tussen het Franse en Nederlandse standpunt over beëindiging van de overgangperiode, dat Nederland een vaste termijn in het verdrag wil opnemen en Frankrijk dit tijdstip zelf wil bepalen. Het is echter ook mogelijk, dat een beslissing hierover door de Europese commissie wordt genomen en niet eenzijdig door Frankrijk, waarbij dan bv de overgangperiode eindigt een jaar nadat de Europese commissie deze beslissing heeft genomen.

Minister Mansholt wijst erop, dat niet van Nederlandse zijde een termijn is gesteld, maar wel een procedure is voorgesteld op welke wijze men door een bepaalde fase heenkomt. Het is mogelijk, dat dan de Europese commissie hierover een beslissing neemt.

5°. De kwestie van het verkeer. De minister-president merkt op, dat over dit vraagstuk reeds is gesproken. Het Nederlandse systeem is blijkbaar voor de meeste andere landen niet aanvaardbaar, terwijl onzerzijds ernstige bezwaren bestaan tegen voorstellen van de andere landen. Een oplossing hier is dan een en ander te regelen in een nadere overeenkomst.

Minister Algera merkt op, dat aanvankelijk de gedachte bestond, dat het tactisch beter was dit in Brussel te bespreken dan bij de KSG, aangezien het KSG-verdrag te weinig mogelijkheden voor een bevredigende regeling biedt.

Spreker heeft het onderhavige vraagstuk met de vaste commissie uit de Kamer besproken, waar men zich met het regeringsstandpunt bleek te kunnen verenigen. In de SLR heeft men gesteld, dat in geval het Nederlandse standpunt niet aanvaard wordt dan misschien een afzonderlijke transportcommissie gevormd zal kunnen worden. Spreker beveelt deze gedachte bij de Nederlandse delegatie aan. In elk geval zal men zo lang mogelijk aan het Nederlandse standpunt moeten vasthouden.

Minister Zijlstra heeft in Luxemburg de ervaring opgedaan, dat men veel spreekt over verschil in vervoerssystemen, maar hij is van mening, dat men één punt goed in het oog moet houden, nl dat de verkeersgeografische situatie in de verschillende landen zeer verschillend is. In Frankrijk bv is Parijs het centrale punt voor de spoorwegverbindingen terwijl het watervoer er slechts weinig speelt. In ons land is het vervoer over water van veel belang, terwijl in andere landen de situatie weer anders is. De afwijking der beginselen van het verkeersbeleid in de verschillende landen vloeit voort in belangrijke mate uit de uiteenlopende verkeersgeografische situatie.

De minister-president tekent aan bij de passage in hoofdstuk 4, dat de spoorwegen op den duur een sluitende exploitatierekening moeten hebben, dat in Nederland de staat een belangrijk deel van de pensioenlasten van de spoorwegen draagt.

Minister Samkalden sluit zich aan bij de opmerking van de minister-president en minister Zijlstra voor wat betreft de vraag of het standpunt van de andere landen wel zo categorisch verworpen moet worden als in hoofdstuk 4 wordt gesteld.

Minister Witte stelt de vraag of het principe van de Gemeinwirtschaft niet ook voor Nederland voordelen kan hebben bv als niet alleen het vervoer van de Ruhr naar Bremen, maar ook dat naar Rotterdam op dezelfde wijze wordt behandeld. Voorts vraagt spreker zich af of de kwestie van de publikatie van de tarieven zo belangrijk is; hij wijst erop, dat in Nederland ook de reizigerstarieven van de spoorwegen door de overheid worden vastgesteld en publiek zijn.

Minister Algera antwoordt op de opmerking van minister Zijlstra (dat men ook verschillen in de verkeersgeografische situatie in acht moet nemen) dat verschil in situatie ook ten aanzien van andere zaken geldt, bv de landbouw. Het is nodig, dat de zes landen naar elkaar toegroeien. Naar aanleiding van de vraag van minister Witte of de publikatieplicht zo belangrijk is, antwoordt spreker, dat deze kwestie ook in Luxemburg speelt; publikatieplicht betekent, dat de vervoersbedrijven vaste tarieven moeten houden en een goede bedrijfspolitiek niet meer mogelijk is. Van Nederlandse zijde wil men een van huis-tot-huis-tarief, maar als het standpunt van vier andere landen wordt overgenomen betekent dit dat het tarief in de gemeenschap gebaseerd zal worden op de tarieven van de verschillende landen. Dit is het tegenovergestelde van een gezonde internationale situatie. Op de Rijn bv zal dan praktisch de Duitse minister Seeböhm de tarieven voor de gehele Rijn vaststellen en zal onze Rijnvaart geen positie meer hebben.

Minister Zijlstra merkt op, dat het bezwaar van de KSG is, dat de Spoorwegen wel tarieven voor het vervoer van kolen en staal hebben bekend gemaakt, maar dat men goedkoper per spoor kan vervoeren als men een contract sluit. De essentie is nationale discriminatie te elimineren. De gedachte van publikatie der tarieven stamt uit de plicht om voor de KSG de prijzen te publiceren en daaruit vloeit voort ook de vrachtprijzen bekend te maken, aangezien anders niet te controleren is of geen discriminatie plaats vindt. Deze afgeleide plicht tot publikatie der vervoertarieven ontbreekt echter hier. Spreker zou het toejuichen wanneer met het wegvallen der economische grenzen ook directe internationale vervoertarieven tot stand kwamen. Onze spoorwegen moeten wel de vrijheid hebben om met speciale vervoerders afzonderlijk contracten te sluiten.

Minister Luns concludeert, dat de Nederlandse delegatie onze inzichten ten aanzien van de verkeerssector bekend zal maken; anders dan bij de landbouw zal hierbij niet op een uitgewerkte regeling worden gestaan.

6°. De kwestie van het buitentarief. De minister-president ziet hierbij een aantal buitengewoon bezwaarlijke zaken. Het is mogelijk, dat de voorstellen inzake het buitentarief voor grondstoffen en halffabrikaten aanvaardbaar zijn, maar als bij de eindprodukten noch decapitatie wordt aanvaard noch de lage tarieven (0 tot 3%) bij de berekening worden betrokken, komen de tarieven voor eindprodukten veel te hoog. Te dezen aanzien moet de regering precies weten wat zij doet. Dit geldt ook voor de grens tussen wat als halffabrikaat en wat als eindprodukt wordt beschouwd. Een van de vragen is of cellulose als halffabrikaat of als eindprodukt wordt beschouwd. Een belangrijk bezwaar zou ook zijn, als een invoerrecht voor vliegtuigen werd vastgesteld.

Minister Zijlstra sluit zich bij deze opmerkingen aan. De gegevens, die binnenkomen over de onderhandelingen in Brussel over het buitentarief, zijn zeer verontrustend. Als voorbeeld noemt spreker nog het tarief voor aluminium, waarvoor thans geen invoerrecht wordt geheven. Spreker meent, dat in overeenstemming met de eerdere afspraak ten aanzien van het buitentarief heel strak geprocedeerd moet worden. Men zal deze zaak in Brussel als geheel open moeten beschouwen en als niet precies bekend is wat men gaat doen, zal men niet moeten beslissen, aangezien bij deze materie een Sprong in het duister zeer gevaarlijk zou zijn. Deze zaak is zo belangrijk, dat men dit tot de laatste ministersconferentie moet openhouden. Onder eindprodukten zou men bv alleen consumptieve eindprodukten kunnen laten vallen. Het is niet aanvaardbaar aluminium als halffabrikaat en auto- en vliegtuigonderdelen als eindprodukt in het buitentarief op te nemen.

De minister-president is het hiermede eens, maar men dient ook niet te berusten in de hoge percentages waartoe de Fransen voor eindprodukten willen komen. Als men niet weet hoe deze zaken werken voor wat betreft de mogelijkheden van ons bedrijfsleven en de kosten van levensonderhoud, dan zal men dit niet moeten aanvaarden.

Minister Mansholt gelooft niet, dat het noodzakelijk is, dat men de lijsten voor het buitentarief uitgewerkt zwart op wit heeft. Als spreker ziet naar de conferenties van Havanna en Annecy is het hem duidelijk, dat dit een zaak van jaren is, maar in het verdrag lean men vaststellen wat grondstoffen zijn wat halffabrikaten en wat eindprodukten en dan een opdracht aan de Europese commissie geven om dit uit te werken. Nederland is niet het enige land, dat afhankelijk is van lage tarieven.

Minister Klompé heeft begrepen, dat hier het zwaartepunt bij de Fransen ligt. Zij heeft wel gelezen, dat men

bij het gemeenschappelijke buitentarief niet naar het hoge Franse niveau hoeft te gaan als gemeenschappelijke steun aan Frankrijk zou worden gegeven.

Staatssecretaris Van der Beugel zou dit een goede gedachte achten, maar hij ziet niet hoe dit uitgevoerd kan worden; als de Franse industrieën subsidies zouden moeten krijgen zou dit een eindeloze geschiedenis worden. Do uitwerking van het buitentarief zal een kwestie van een half twee jaar zijn. Bij de afsluiting van de verdragen moet echter wel duidelijk zijn wat onder de drie categorieën valt. Volgens de voorstellen, die ter tafel liggen, kan men 7% van de eigen handel van het gemeenschappelijke buitentarief afzonderen, omdat aanvaarding van het buitentarief op die punten te veel pijn zou geven. Men zou de 7% ook nog hoger kunnen stellen. De delegatie moet weten hoe het standpunt van de Nederlandse regering is.

De minister-president begrijpt, dat Nederland ook bepaalde uitzonderingen van het gemeenschappelijke buitentarief zal moeten hebben, maar daarvoor zou de controle aan de Belgische en Duitse grens gehandhaafd moeten worden. Spreker weet niet hoe een weg te vinden met betrekking tot de moeilijkheden, die hij reeds aangaf, zoals die ten aanzien van de cellulose en de KLM.

Minister Luns kan niet tot een andere conclusie komen dan dat Nederland eerst moet weten wat besluiten inzake het buitentarief betekenen.

Minister Zijlstra zou in belangrijke mate mee kunnen gaan met de gedachte van minister Mansholt inzake de vaststelling van de criteria voor grondstoffen, halffabrikaten en eindprodukten, indien de definiëring van wat halffabrikaten en eindprodukten zijn niet zo moeilijk was. Men zou in Brussel kunnen zeggen, dat een buitentarief voor eindprodukten aanvaardbaar is als het rekenkundig gemiddelde wordt genomen, met 3 de categorie eindprodukten zeer restrictief wordt geïnterpreteerd (alleen consumptieve eindprodukten noemen kan reeds een begin van een afgrenzing zijn) en mits invoerrechten van 0 tot 3% niet buiten beschouwing worden gelaten bij de berekening van het rekenkundig gemiddelde. De Europese commissie zou belangrijke bevoegdheden bij de uitwerking kunnen krijgen.

De minister-president zou dan voor het kwalificeren als eindprodukten unanimité willen verlangen en als men vindt, dat een land onredelijk gebruik van zijn vetorecht maakt een hoger beroep willen mogelijk maken op het hof (of een arbitrageregeling).

Staatssecretaris Van der Beugel concludeert, dat de regering van oordeel is, dat in het verdrag een limitatieve interpretatie van de drie categorieën (grondstoffen, halffabrikaten en eindprodukten) wordt opgenomen en dat daarna als procedure zal gelden unanieme goedkeuring van de concrete tariefposten.

Minister Zijlstra tekent hierbij aan, dat naarmate meer duidelijkheid in het verdrag ligt minder unanimité nodig zal zijn. Zou in het verdrag bv alleen over consumptieve eindprodukten worden gesproken dan zou geen unanimité nodig zijn.

Minister Samkalden merkt met betrekking tot de procedure op, dat men een beroep op hof of arbitrage kan mogelijk maken als een land het niet met een bepaalde beslissing inzake het buitentarief eens is, maar men kan ook zeggen, dat een land alleen in beroep kan komen als het een aanmerkelijk belang bij een dergelijke beslissing heeft.

De minister-president meent, dat men er nooit kan komen met de beperkende omschrijving "consumptieve eindprodukten"; men zal niet kunnen betwisten, dat ook andere eindprodukten in de derde categorie kunnen komen.

Minister Zijlstra is van mening, dat men van Nederlandse zijde kan zeggen, dat men akkoord gaat met de opnemings van consumptieve eindprodukten in de derde categorie, maar dat dit voor andere goederen alleen mogelijk is bij onderhandelingen, die per categorie gevoerd zullen kunnen worden.

De minister-president is van oordeel, dat er in het verdrag ook een mogelijkheid zal moeten zijn om eindprodukten in bepaalde gevallen onder de eerste of tweede categorie te laten vallen. Dat bv. vliegtuigen

of machines eindprodukten zijn, kan men niet betwisten. Toch moet het invoerrecht laag kunnen zijn.

Minister Hofstra voegt hieraan toe dat er ook een clausule bestaat "met in achtneming van specifieke belangen".

De minister-president concludeert, dat er wel een mogelijkheid zal moeten zijn om voor eindprodukten en halffabrikaten een lager tarief te hebben dan dat van de derde of tweede categorie, en dat men hierover institutioneel zal kunnen beslissen. Voorts kan van betekenis zijn, dat er een soort van arbitrage komt voor het land, dat van oordeel is, dat een bepaald goed ten onrechte onder een tarief is gebracht. Minister Zijlstra voegt nog toe, dat de regeling inzake restitutie van invoerrecht bij export ook op Europees niveau mogelijk zal moeten zijn.

(Zie voorts de discussie in de ministerraad van maandag 21 januari 1957, punt 3 e).

7°. Vrijheid van verkeer van kapitaal. Minister Hofstra acht ook dit een uitermate moeilijk geval. Voor het normale kapitaalverkeer zijn er hierbij reeds verschillende haken en ogen. Zo staat in de nota, dat men betaalt in de valuta van de crediteuren, hetgeen convertibiliteit veronderstelt, die niet steeds bestaat. Voorts zegt men, dat vrijheid van kapitaalverkeer betekent, dat het kapitaal zich beweegt naar het land waar het het beste gebruikt kan worden. Hierbij dient men echter te bedenken, dat Amsterdam een grotere kapitaalmarkt heeft dan de andere vijf landen en dat de kans niet denkbeeldig is, dat deze vijf landen als wolven hierover heen zullen vallen. Door het bevolkingsprobleem neemt Nederland echter een bijzondere positie in, niet alleen doordat meer woningen met de erbij behorende stedelijke voorzieningen nodig zijn en meer scholen, maar ook meer investeringen in de ondernemingen om de werkgelegenheid op peil te houden. Een andere moeilijkheid is, dat het verdrag aan elk land do verantwoordelijkheid laat voor het eigen monetaire evenwicht. Dit betekent, dat de afzonderlijke regeringen moeten opletten, dat de kapitaalmarkt niet plotseling gedraineerd wordt. Het monetaire evenwicht is echter ook afhankelijk van de economische, financiële en monetaire politiek in het binnenland, waaraan nog moet worden toegevoegd het fiscale beleid en het beleid ten aanzien van de overheidsfinanciën. Te dezen aanzien voert de Nederlandse regering een andere politiek dan de Franse. Er moet dan een mogelijkheid zijn te remmen, dat te veel geld van Nederland naar Frankrijk stroomt. Het blijkt voorts, dat de vijf andere landen een wetgeving ten aanzien van de emissievrijheid hebben, maar Nederland heeft dit niet. Het standpunt van Financiën is geweest, dat het kapitaalverkeer tussen de zes landen pas kan worden vrijgelaten na een unanieme beslissing; naar het gevoelen van Financiën en de Nederlandse Bank vatten de andere vijf landen deze zaak te licht op. Aangezien spreker begrepen heeft hoe moeilijk deze unanimitateis ligt in verhouding tot het landbouwprobleem, heeft hij zich erbij neergelegd, dat deze unanimitateis alleen zal gelden voor de overgangsfase. Ook voor de definitieve fase is dit gevaarlijk en daarom is zowel een clause de sauvegarde nodig als een clause d'urgence. Spreker onderstreept, dat beide eisen noodzakelijk zijn, zowel de unanimitateis als de clause d'urgence.

Minister Zijlstra wijst erop, dat de handhaving van het interne en externe economische evenwicht, welke aan de landen blijft voorbehouden, niet alleen beïnvloed wordt door het al of niet vrije kapitaalverkeer, maar ook door de toe- of afnemering van import of export. Spreker meent, dat de vrijheid van kapitaalverkeer een essentieel punt van de gemeenschappelijke markt is. In de concrete situatie verschilt spreker echter niet zo sterk van minister Hofstra. Ook in Benelux moet men toestemming hebben om in de nationale valuta in het andere land te lonen en ook ten aanzien van leningen van publiekrechtelijke lichamen geldt een beperking. In de gemeenschappelijke markt zal men niet meer moeten discrimineren op nationale basis; dat betekent, dat Duitse, Franse en Italiaanse ondernemingen op gelijke wijze behandeld zullen moeten worden. Het de invoering van de vrijheid van kapitaalverkeer zal men echter voorlopig de controle op het lenen door buitenlandse overheidsorganen moeten handhaven.

Minister Mansholt is ook van oordeel, dat in de definitieve periode er vrijheid van kapitaalverkeer moet zijn. Spreker gelooft ook, dat een munteenheid uit de gemeenschap groeien moet. Spreker had gaarne, dat ten aanzien van beslissingen inzake toelating van vrijheid van het kapitaalverkeer eerst unanimitateis wordt verlangd, maar daarna een procedure tijdens de overgangperiode zoals ook voor de landbouw onzerzijds is voorgesteld.

De minister-president acht de vrijheid van kapitaalverkeer op zichzelf een van de logische gevolgen van een gemeenschappelijke markt, maar aan de andere kant is dit voor ons een van de zorgelijke zaken. Zie nationale wetgeving is van belang; dit is mogelijk mits deze nondiscriminatoir is. Nederland mist echter een wettelijke regeling ten aanzien van de emissies. Het kan daarom goed zijn, dat gelijk met de inwerkingtreding van het onderhavige verdrag ook een wetgeving op dit punt (evenals in de andere vijf landen bestaat) tot stand komt. Men zal dan iets meer zekerheid hebben.

Minister Hofstra merkt op, dat men er hiermede niet helemaal is. Spreker wijst erop, dat er een verschil tussen goederen- en kapitaalverkeer bestaat. Als men bv de afschrijvingsgelden van het productieapparaat door andere landen laat wegleenen dan breekt men zijn eigen produktie-apparaat af. Het vasthouden aan een lagere rentevoet, die o.a. ter bevordering van de industrialisatie zegenrijk heeft gewerkt, kan bovendien heel moeilijk worden. Spreker is er tenslotte overheen gestapt, dat in de definitieve periode geen unanimité meer nodig zal zijn. V/at de wetgeving betreft weet hij nog niet welke kant men daarmede uit moet gaan, maar hij zal de voorbereiding hiervan zoveel mogelijk bevorderen. Minister Klompé zou nog niet een principieel besluit over deze wetgeving willen nemen.

De minister-president merkt op, dat door deze uitnodiging aan minister Hofstra niemand nog wordt geacht gebonden te zijn.

(Zie verder de discussie in de ministerraad van 21 januari 1957 punt 3 e)

8°. Vrijheid van arbeid. De minister-president merkt op, dat dit ook voor Nederland een groot probleem is. Bedrijven in Rotterdam en Amsterdam zouden nu duizenden Italiaanse arbeiders willen aantrekken, ongeacht de woningnood. Spreker wijst erop, dat in het kader van de OEES een vergelijkbare regeling bestaat ten aanzien waarvan Engeland en Nederland hebben verklaard, dat ook het woningtekort een factor kan zijn, op grond waarvan men de arbeidsvrijheid van vreemdelingen kan beperken. Minister Luns zegt toe aan dit punt aandacht te besteden.

9°. Het readaptatiefonds. De minister-president acht de oorspronkelijke gedachte van dit fonds volkomen gezond, maar daarna heeft men de sprong gedaan, dat hieronder ook zullen vallen de arbeiders, die thans werkloos zijn. Dit betekent, dat dan grote aantallen Italiaanse werklozen voor rekening van dit fonds zullen komen. Ook zouden kosten, die Franse en Belgische mijnen maken voor de werving van Italiaanse mijnwerkers en voor de opleiding van hen ten laste van dit fonds komen. Dit gaat spreker te ver, aangezien dit niets te maken heeft met de gevolgen van de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt. Men zal daarom moeten zeggen, dat dit fonds alleen betrekking zal hebben op degenen, die werkloos worden na de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt en voorts zal men het recht moeten hebben te zeggen, dat het bedrijf omscholingskosten e.d. zelf moet betalen.

Minister Hofstra heeft gevraagd wat dit fonds en de investeringsbank gaan kosten, maar het is moeilijk dit thans te ramen. Het minste wat men dan moet zeggen, is dat wij niet meer dan een bepaald bedrag geven. Daarbij zou dan de bevoegdheid moeten komen, dat elk land naar zijn eigen draagkracht kijkt, dus dat unanimité voor de vaststelling van de bijdragen aan dit fonds nodig is.

Staatssecretaris Van der Beugel antwoordt op de opmerkingen, dat de centrale gedachte is, dat bij het ontstaan van werkloosheid ten gevolge van de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt het logisch is, dat de lasten hiervan gemeenschappelijk gedragen worden. Een causale scheiding tussen wat wel en wat niet het gevolg is van de gemeenschappelijke markt is niet te maken, ten staat ook voor het probleem van belangrijke werkloosheid in Italië. De vraag is nu of de andere landen bereid zijn hieraan bij te dragen. Het onderhavige fonds is belangrijk voor een grote groep van werknemers en spreker zou het betreuren als men dan dit punt zou laten vallen. Hij is het eens met minister Hofstra, dat het niet mogelijk is, dat men aan het einde van het jaar maar de rekeningen zou indienen, daarom zal men moeten werken met jaarlijkse budgets. Spreker meent echter niet, dat men hiervoor unanimité moet verlangen.

Minister Struycken stelt de vraag, waar de limitering ligt. Staatssecretaris Van der Beugel antwoordt dat

kosten alleen voor de helft door het readaptatiefonds worden vergoed voorzover deze betrekking hebben op de herscholing en verhuizing van arbeiders en voorts bepaalde Kosten van omschakeling van ondernemingen. De minister-president acht toch een beperking noodzakelijk tot gevallen na de gemeenschappelijke markt en zou geen kosten willen vergoeden als de aard van het bedrijf dit niet nodig maakt, (o.a. bij mijnen, scheepswerven en metaalindustrie). Minister Luns meent, dat op dit punt niet unanimiteit moet worden gevraagd.

De minister-president is geneigd wel beperking op de andere punten te verlangen, maar niet unanimiteit. Minister Hofstra merkt op, dat de gemeenschappelijke markt maar heel langzaam tot ontwikkeling komt. Het causale verband van deze ontwikkeling en de werkloosheid wordt losgelaten. Spreker is dan bang, dat de grote landen elkaar vinden om het readaptatiefonds met détournement de pouvoir uit te breiden. De minister-president merkt op, dat het in hoofdsak over Italië gaat. Men zou kunnen zeggen, dat de gemeenschap begint met een bepaald gelimiteerd budget voor dit fonds. Staatssecretaris Van der Beugel merkt op, dat het budget van dit fonds vanzelf gelimiteerd is, aangezien het gebaseerd moet zijn op een reëel plan. Spreker acht het dan bezwaarlijk unanimiteit voor het fonds te vragen.

Minister Zijlstra vat samen, dat het budget van dit fonds gelimiteerd is door drie eisen, n.1. verhuizing van de werknemers, herscholing en een reëel reconversieplan. De minister-president merkt nog eens op, dat het ook wenselijk is, dat de gemeenschap niet behoeft bij te dragen als een bedrijf het zeer goed zelf kan betalen en dat anders ook zou doen, zoals nu bv bij de mijnen. De raad verklaart zich akkoord met hetgeen door minister Zijlstra en de minister-president is gesteld.

De minister-president stelt voor de Euratom en nog enkele andere kwesties in de vergadering van maandag te bespreken. De raad besluit aldus.

De secretaris,